

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยและผลกระทบของปัจจัยกำหนดต่าง ๆ คือ ภาษีศุลกากร, อัตราแลกเปลี่ยน และการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ โดยอาศัยเครื่องมือหลักคือ แบบจำลองทางเศรษฐมิติของดุลบัญชีเดินสะพัดไทย ซึ่งประกอบด้วยแบบจำลองการนำเข้า, ส่งออกสินค้า และรายรับ, รายจ่ายการบริการผลการประมาณค่าจากแบบจำลอง ปรากฏว่าตัวแปรอิสระส่วนใหญ่สามารถอธิบายพฤติกรรมของตัวแปรตามทั้งดุลการค้าและบริการได้ดี โดยในแบบจำลองการส่งออกสินค้าได้มีการทดสอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เนื่องจากตัวแปรราคาส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนให้ผลที่ต่างจากทฤษฎีมาก ซึ่งการทดสอบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสินค้าส่งออกนับตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นปีที่ได้รับอิทธิพลจากการลดค่าเงินบาทในเดือนพฤศจิกายน 2524 และจากสถิติสัดส่วนการส่งออกสินค้าของไทยนั้นแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ในช่วงก่อนปี 2525 มีสัดส่วนสินค้าเกษตรค่อนข้างสูงและลดลงอย่างเห็นได้ชัดภายหลังจากปี 2525 โดยมีสัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมเข้ามาแทน

ในด้านการนำเข้านั้น ตัวแปรทั้งทางด้านราคาไม่ว่าจะเป็นราคานำเข้าหรืออัตราภาษีศุลกากรสามารถอธิบายการนำเข้าได้ดี ยกเว้นตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการควบคุมระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทมาตลอดช่วงที่ทำการศึกษาค่าความยืดหยุ่นต่อราคานำเข้าและภาษีศุลกากร อยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับความยืดหยุ่นต่อรายได้ของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นภาวะการพึ่งพาสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ในด้านสินค้าทุนและวัตถุดิบ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนโยบายที่รัฐบาลจะให้เพื่อลดการนำเข้าทางด้านราคาโดยผ่านภาษีศุลกากร จะได้ผลน้อยกว่านโยบายทางด้านรายได้ หรือการพยายามลดการใช้จ่ายลง

ส่วนของดุลบริการนั้น ผลการประมาณค่าสามารถยืนยันความสำคัญของส่วนประกอบหลักของทั้งด้านรายรับและรายจ่ายบริการ โดยในด้านรายรับนั้นการท่องเที่ยวมีสัดส่วนสูงที่สุดของรายรับทั้งหมด รองลงมาคือรายรับจากการลงทุนซึ่งในส่วนนี้ได้ใช้ตัวแปรปริมาณการลงทุนทางตรงของไทยในต่างประเทศแบบล่าช้า 1 ปี สามารถอธิบายรายรับจากการบริการได้ดี ทางด้านรายจ่ายตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถอธิบายรายจ่ายจากการบริการได้ดี ยกเว้นอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง ใน

ส่วนของรายจ่ายผลตอบแทนจากการลงทุนซึ่งใช้ตัวแบบล่าช้า 1 ปี ของปริมาณการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศสามารถยืนยันสัดส่วนที่สูงที่สุดของรายจ่ายส่วนนี้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งตัวแปรรายได้ของประเทศไทยที่ใช้อธิบายรายจ่ายของคนไทยในการท่องเที่ยว ซึ่งมีสัดส่วนสูงขึ้นไปมากในระยะหลัง นอกจากนี้รายจ่ายนี้ต่างประเทศและค่าระวางและประกันภัยของสินค้าส่งออกของไทยก็สามารถอธิบายด้วยตัวแปรอิสระได้ดีเช่นกัน

ในส่วนการศึกษาด้านผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ นั้น ปัจจัยทางด้านภาษีศุลกากรซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการนำเข้าสินค้า ผ่านปัจจัยทางด้านราคาโดยที่ค่าความยืดหยุ่นทางด้านราคาและภาษีศุลกากรที่มีระดับต่ำจะทำให้การควบคุมการนำเข้าโดยใช้มาตรการทางราคาหรือภาษีศุลกากรไม่ได้ผลเท่าที่ควร แต่กลับจะมีผลในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในบางชนิดและไม่ก่อให้เกิดการผลิตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องหรือผลเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward Linkage) นอกจากนี้ในอนาคตของไทยจะต้องทำการลดอัตราภาษีศุลกากรลงตามข้อตกลงของ GATT แล้ว การนำเข้าจะสูงขึ้นเนื่องจากราคาสินค้านำเข้าจะถูกลง แต่ในด้านการส่งออกยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่าผลของรายได้โลกที่สูงขึ้นนั้นจะทำการส่งออกโดยรวมดีขึ้นเพียงใด

ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของดุลบัญชีเดินสะพัดนั้น จากผลการประมาณค่าแบบจำลองจะเห็นได้ว่า ในด้านการนำเข้าและส่งออกสินค้าอัตราแลกเปลี่ยนไม่สามารถอธิบายได้ดีนักสะท้อนให้เห็นถึงการควบคุมระดับอัตราแลกเปลี่ยนทำให้อัตราแลกเปลี่ยนสามารถอธิบายการส่งออกได้ดีขึ้น สำหรับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่ควรจะเป็นนั้น การทดสอบตามเงื่อนไข Marshall-Lerner กับการใช้แนวคิดเรื่องระดับอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมให้ผลที่ขัดแย้งกัน กล่าวคือในเงื่อนไข Marshall-Lerner แสดงให้เห็นชัดเจนว่าหากมีการลดค่าเงินบาทจะทำให้ดุลการค้าดีขึ้น ส่วนแนวคิดเรื่องระดับอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมทำให้เราเห็นว่าค่าเงินบาทในปัจจุบันมีระดับสูงเกินไป จึงควรลดค่าเงินบาทให้อ่อนกว่านี้

ในส่วนผลกระทบจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ปรากฏว่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการนำเข้าและการส่งออกใกล้เคียงกัน แต่ส่งผลทำให้รายจ่ายผลตอบแทนจากการลงทุนและค่าใช้จ่ายด้านเทคโนโลยี, ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรสูงขึ้น มากกว่ารายรับที่ประเทศไทยได้รับจากการลงทุนในต่างประเทศ นอกจากนี้บรรษัทที่เข้ามาลงทุนยังอาจมีการทำราคาโอน ทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าผลตอบแทนจากการลงทุนดังกล่าวน่าจะต่ำจากความเป็นจริง

ในส่วนสุดท้าย ได้มีการเสนอแนวทางหลักในการแก้ปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดไว้ 4 แนวทางด้วยกัน ประกอบด้วย การเพิ่มการออกเพื่อลดช่องว่างการลงทุนกับการออม ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดในระยะยาว, การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และเทคโนโลยีของตนเองเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน, การป้องกันผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาไปแล้ว และสุดท้ายก็คือการใช้กลยุทธ์ทางการค้าและบริการระหว่างประเทศ ซึ่งมาตรการทั้งหมดเหล่านี้ต้องใช้ประกอบกันเพราะถือเป็นมาตรการหลัก การนำมาตรการใดมาตรการหนึ่งมาใช้เพียงมาตรการเดียวจะไม่ได้ผลในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1) ด้านข้อมูล

- ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทดลองเลือกใช้ข้อมูลรูปแบบอื่นๆ เช่น การใช้ข้อมูลรายไตรมาส หรือเลือกใช้ช่วงเวลาที่สูงลง จะทำให้ได้แนวทางการวิเคราะห์ที่อื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

- ตัวแปรที่ใช้สามารถเลือกใช้ตัวแปรอื่นๆ ได้หลายรูปแบบ เช่น ตัวแปรกิจกรรมทางเศรษฐกิจอาจจะใช้ มูลค่าทุนสะสมที่มีในระบบเศรษฐกิจ (Capital Formation) หรือ ปริมาณการลงทุนสะสมในช่วงเวลาหนึ่ง (Accumulated Total Investment) เช่น 3,5ปี

- ข้อมูลด้านสินค้าส่งออกและนำเข้า สามารถแบ่งเป็นหมวดย่อยๆ โดยใช้หลักเกณฑ์การแบ่งต่างๆ เช่น แบ่งตามลักษณะทางเศรษฐกิจ (Economic classification) หรือ แบ่งตาม SITC (Standard International Trade Classification) ซึ่งจะช่วยให้ผลการศึกษา มีรายละเอียดมากขึ้น และในด้านบริการยังสามารถแยกการศึกษาออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้อีกมากมาย

2) ด้านขอบเขตการศึกษา

- ควรศึกษาโดยเลือกปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่ง เพื่อศึกษาในรายละเอียดโดยเฉพาะซึ่งจะทำให้การประเมินระดับของผลกระทบได้ ใกล้เคียงมากขึ้น

- ในปัจจัยตัวหนึ่งมีประเด็นย่อยในการศึกษาอีกมากมาย เช่น ด้านการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ มีประเด็นเรื่องการตั้งราคาโอน , การถ่ายทอดเทคโนโลยี และ รายจ่ายค่าลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตร

3) ด้านวิธีการศึกษา

- การใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติเป็นเครื่องมือในการศึกษาสามารถดัดแปลง โดยเพิ่มรายละเอียดทางเทคนิคการคำนวณให้ดีขึ้นได้ เช่น การใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค(

Macroeconomic Model) ซึ่งจะมีประโยชน์ในการประมาณค่าผลกระทบจากปัจจัยต่างๆได้แม่นยำขึ้น

- ควรทดลองใช้การพยากรณ์ (Forecasting) หรือการประเมินผลกระทบจากนโยบายใดนโยบายหนึ่งโดยการใช้ Policy Simulation เช่น ผลกระทบจากการลดอัตราภาษีศุลกากรตามข้อตกลงของ GATT , ผลกระทบจากการใช้นโยบายแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยน หรือการเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ (Manage Floated) , ผลกระทบจากการโอนย้ายแหล่งการลงทุนทางตรงออกจากประเทศไทย ที่มีต่อดุลบัญชีเดินสะพัด